

**HAASTEELLINEN YRITTÄJYYSKASVATUS-
Uusia toteutustapoja monimuoto-opiskelun
toteuttamiseksi**

Marjatta Mattila

**Kehittämishankeraportti
Toukokuu 2009**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) MATTILA, Marjatta	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 31	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Haasteellinen yrittäjyyskasvatus, uusia toteutustapoja monimuoto-opiskelun toteuttamiseksi		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu,		
Työn ohjaaja(t) MIETTINEN, Raija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Kehittämishankkeen tarkoituksena on löytää uusia menetelmiä yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyskoulutusten toteuttamiseen Pirkanmaan ammattiopiston Taitokatu-hankkeen sisällä.</p> <p>Kehittämishankkeen tavoitteena on työelämäyhteistyötä lisäämällä kehittää seminaarityyppinen nonstop-koulutus, jota voidaan hyödyntää koko oppilaitoksessa sekä ammattiopiston että aikuisopiston yrittäjyysopinnoissa.</p> <p>Tavoitteena on myös luoda yhteinen verkkoympäristöön kerätty yrittäjyys-informaatiopankki, jota sekä opettajat että opiskelijat voivat käyttää tietolähteenään. Samalla lisätään verkko-oppimisympäristön käyttöä oppilaitoksen kaikkien tutkintojen yrittäjyysopinnoissa.</p> <p>Kehittämishankkeessa on pohdittu myös koulutuksen vaikuttavuutta Jussi Pihkalan tekemän väitöskirjan tulosten pohjalta.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Yrittäjyyskasvatus, yrittäjyys, verkko-opetus, verkkoympäristö, opetusmenetelmä		
Muut tiedot Liite		

Author(s) MATTILA Marjatta	Type of Publication Development project report	
	Pages 31	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title Challenging entrepreneurship education, new ways for realizing multiform studying		
Degree Programme (Vocational Teacher Education/Student Counsellor Education/Special Needs Teacher Education)		
Tutor(s) MIETTINEN Raija		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>The purpose of the developing project is to find new methods for realizing entrepreneurship education and entrepreneurship training inside the Taitokatu-project of Pirkanmaa Vocational College.</p> <p>The object of the developing project is to develop a seminar-type nonstop-education by growing working life collaboration. This education can be utilized in all the college, in the entrepreneurship studies in both Vocational College and Adult Education.</p> <p>The object is also to create a common entrepreneurship information bank collected in the web environment that both the teachers and the students can use as their source of information. At the same time the use of the online learning environment will grow in the entrepreneurship studies in all the degrees.</p> <p>Also the effectiveness of education has been considered on the basis of the results of Jussi Pihkala's doctoral thesis.</p>		
<p>Keywords</p> <p>Entrepreneurship education, entrepreneurship, online teaching, web environment, teaching method</p>		
<p>Miscellaneous</p> <p>Attachment</p>		

1. JOHDANTO – YRITTÄJYYSKASVATUS JA YRITTÄJYYSKOULUTUS, KÄSITTEET JA TAVOITTEET	2
2. YRITTÄJYYDEN VUOSIKYMMEN	3
2.1. Eu ja yrittäjyyteen kannustaminen	3
2.2. Opetushallituksen kannanotto yrittäjyyskasvatukseen.....	5
2.3. Elinkeinoelämän keskusliitto ja ”Yrittäjyys – Suomi”.....	6
2.4. Pirkanmaan Yrittäjät ry- Yrittäjyyden mallimaakunta	6
2.5. Vipuvoimaa EU:lta yritystoiminnan kehittämiseen	8
3. TAITOKATU-HANKE	9
3.1. Hankkeen kuvaus.....	9
3.2. Hankkeen tavoite.....	9
3.3. Hankkeen toimenpidesuunnitelma	9
3.4. Kehittämishankkeeni osana Taitokatu-hanketta.....	10
4. TUTKINNOT PIRKANMAAN AMMATTIOPISTOSSA JA AIKUISOPISTOSSA.....	10
4.1. Pirkanmaan ammattiopisto.....	10
4.2. Pirkanmaan aikuisopisto	11
5. KEHITTÄMISHANKKEENI KOHTEET.....	11
5.1. Asiantuntijalähipäivät/nonstop-koulutus	11
5.2. Yrittäjyyttä verkossa/yrittäjyystiedon aarrearkku	14
5.2.1.. Verkkoympäristön rakenne	15
5.2.2.. Sisällön kuvaus	18
6. KOULUTUKSEN VAIKUTTAUVUUS YRITTÄJYYTEEN.....	20
6.1. Yrittäjyyskoulutusten onnistumisen mittaaminen PIRKOssa	20
6.2. Tutkimustietoa yrittäjyyskoulutuksen vaikuttavuudesta yrittäjyyden intention.....	21
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	27
8. LOPUKSI.....	27

1. JOHDANTO – YRITTÄJYYSKASVATUS JA YRITTÄJYYSKOULUTUS, KÄSITTEET JA TAVOITTEET

Olen työskennellyt viimeiset kymmenen vuotta kouluttajana erilaisissa yrittäjätutkinnoissa sekä yrittäjäkursseilla. Tästä syystä oli varsin luonnollista valita kehittämishankkeeni yrittäjyyskoulutukseen ja –kasvatukseen liittyen. Koska oppilaitoksellamme on käynnissä hanke asian tiimoilta, sain osan tästä hankkeesta valmisteltavakseni tähän kehittämishankkeeksi.

Hanke on varsin ajankohtainen, sillä yrittäjyyteen kannustaminen ja yrittäjyyskasvatus on nostettu esim. EU:ssa aivan erityiseen asemaan tällä vuosikymmenellä. Samoin opetushallitus on ottanut asiaan kantaa ja kehottanut määräyksissään oppilaitoksia ottamaan yrittäjyyskasvatuksen kaikkiin opetussuunnitelmiin kaikilla koulutustasoilla. Näin tätä asiaa on kaikissa oppilaitoksissa vietävä eteenpäin ja luotava toimivia käytänteitä yrittäjyyden opettamiseksi sekä nuoriso- että aikuisopetuksessa. Kehittämishankkeeni liittyy oppilaitoksemme Taitokatu-hankkeeseen, jonka osa se on.

Taitokatu-hankkeessa pyritään löytämään erilaisia välineitä sekä opettajille että opiskelijoille yrittäjyyspolun varrelle. Tarkoitus on mahdollistaa monipuolisen oman henkilökohtaisen yrittäjyyspolun rakentaminen sekä toisen asteen että aikuiskoulutuksen opiskelijoille. Oma kehittämishankkeeni on osa tästä Taitokatu-hankkeesta.

Hankkeeni tarkoitus oli kehittää yhteistyötä työelämän kanssa sekä rakentaa yhteistyössä työelämän kanssa nonstop-tyyppinen seminaaripäivien kokonaisuus, jossa luennoitsijoina toimivat sekä oppilaitoksen omat opettajat että työelämän asiantuntijat. Toinen tavoite oli kehittää verkko-opetusympäristö, joka auttaa sekä opiskelijoita että yrittäjyyttä opettavia opettajia olemalla kaikenlaisen ajankohtaisen yrittäjyyttä koskevan aineiston tietovarasto, joka sisältää erilaista materiaalia, tehtäviä sekä linkkejä, joista yrittäjyysopinnoissa on hyötyä.

Sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys

Nuorten yrittäjyyskasvatuksen tavoite on ohjata heitä oma-aloitteiseen ja aktiiviseen toimintaan. Opiskelun tulee olla tavoitteellista ja opiskelijan tulee nähdä vaivaa asioiden vuoksi ja halua kehittää itseään ja omaa osaamistaan. Opiskelijan pitää ymmärtää, että hän opiskelee itseään, ei opettajaa tai vanhempiaan varten.

Sisäisellä yrittäjyydellä tarkoitetaan: omatoimisuutta, sitoutumista, itseohjautuvuutta, mielekästä työtä, omanarvontuntoa, sopeutumiskykyä, elinikäistä oppimista, hyvää työviihtyvyyttä, hyvää elämän hallintaa,

erilaisia taitoja ja valmiuksia, tuloksellista ja tavoitteellista toimintaa, jossa ytimenä on yrittävä ja liäs tapa toimia. (Huuskonen, 1998)

Sisäinen yrittäjyys on aktiivista, vastuullista suhtautumista asioihin, kanssaihmiisiin ja ylipäänsä kaikkeen siihen minkä kanssa kulloinkin on tekemisissä. Se on oman itsensä tavoitteellista kehittämistä koululaisena, opiskelijana, harrastajana ja työn tekijänä. Työelämässä sisäinen yrittäjyys on tapa työskennellä, ikään kuin hoitaisi omaa yritystään vaikka olisikin toisen palkkalistalla. (edu.fi, yrittäjyyskasvatus,2003)

Määritelmän mukaan yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on tukea oppilaassa sellaisia tietoja, taitoja ja asenteita, joita hän tarvitsee opiskeluaikanaan sekä myöhemmin työelämässä riippumatta siitä, työskenteleekö hän itsenäisenä yrittäjänä vai toisen palveluksessa. Koulutuksella saaduilla asenteilla on keskeinen merkitys sille, miten nuoret suhtautuvat yrittäjyyteen ja miten he suhtautuvat omaan työhönsä. Yrittäjyyskasvatuksen avulla pyritään lisäämään nuoren tavoitteellisuutta, omaa yritteliäisyyttä, luovuutta, yhteistyökykyä, suoritusmotivaatiota ja sitkeyttä. Koulun arkipäivän toiminta parhaimmillaan palvelee sisäisen yrittäjyyden ominaisuuksia. (edu.fi, yrittäjyyskasvatus, 2003)

Ulkoinen yrittäjyys tarkoittaa toimimista yrittäjänä. Yrittäjyys ei ole ammatti vaan enemmänkin elämänsäsenne.

Läheskään kaikista nuorista ei tule yrittäjiä, vaikka heille opetettaisiin yrittäjyyskasvatusta, koska he joko eivät halua tai heillä ei ole edellytyksiä ryhtyä yrittäjäksi. Tiedot yritystoiminnasta auttavat heitä kuitenkin paremmin ymmärtämään yrityksen toimintaa heidän toimiessaan toisen palveluksessa työntekijöinä.

Kaikkien ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteissa on otettu huomioon itsenäisen ammatinharjoittamisen valmiudet, jotka käsittävät sekä sisäisen että ulkoisen yrittäjyyden (yrittäjyysosa). Tutkintojen perusteisiin on kirjoitettu sisäisen yrittäjyyden ammattitaitovaatimukset kuten oman yrittäjämäisen toiminnan aktivointi ja oman organisaation toiminnan ymmärtäminen, alakohtaisesti soveltaen.. Yrittäjyydestä kiinnostuneet aikuiset suorittavat tutkintoihin sisältyvän vapaaehtoisen yrittäjyysosan. ja usein haakeutuvat aloille, joilla perinteisesti toimitaan yrittäjinä. Myös yrittäjän ammattitutkinnon suorittaminen on huomattavasti lisääntynyt tutkinnon perusteiden uudistuksen myötä. Uudet tutkinnon perusteet antavat paremmat mahdollisuudet myös toimivalle yrittäjälle tutkinnon kautta kehittää omaa yritystoimintaansa.

2. YRITTÄJYYDEN VUOSIKYMMEN

2.1. Eu ja yrittäjyyteen kannustaminen

Yrittäjyys on nostettu Eu:ssa aivan erityiseen asemaan ja komission toimintasuunnitelmaan on ehdotettu erilaisia yrittäjyyttä edistäviä toimia, joilla pyritään sellaiseen yrittäjyydelle otolliseen ympäristöön, jossa yritysideoiden toteuttaminen on mahdollista.

Tästä on annettu asiakirja:

*Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, Euroopan talous- ja sosiaali-
komitealle sekä alueiden komitealle, annettu 11. helmikuuta 2007, ”Toimintasuunnitelma:
Yrittäjyyden edistäminen Euroopassa” [KOM(2004) 70 lopullinen – ei julkaistu EUVL:ssä].*

Tavoitteeseen pyritään lisäämällä yrittäjyyttä koskevaa tietoutta, lisäämällä yrittäjyyskoulutukseen liittyvää koulutusta nuorten keskuudessa normaalin kouluopetuksen puitteissa. Komissio on pyytänyt jäsenvaltioitaan lisäämään yrittäjyyskasvatuksen kaikkiin koulujen opetusohjelmiin. Lisäksi tulee järjestää tiedotuskampanjoita, tarjota oheismateriaalia, järjestää opettajille koulutusmoduuleja ja tuoda toimialajärjestöjen kautta myös yrittäjiä mukaan kasvatukseen. (Euroopan unionin toiminta, Yritysympäristö)

Tavoitteen asettaminen on antanut sysäyksen oppilaitoksissa käynnistää asian tiimoilta erilaisia projekteja ja hankkeita, joiden tavoitteena on lisätä yrittäjyyskasvatusta mahdollisimman monenlaisia välineitä tarjoamalla sekä oppilaille että opettajien käyttöön.

Pienyrityksiä koskevassa eurooppalaisessa peruskirjassa (SME Charter) 29.08.2008 .on ehdotettu toimenpiteitä mm. yrittäjyyskoulutukseen, yrityksen perustamisen helpottamiseen sekä sääntelyn vähentämiseen.

Eu:n Small Business Act tähtää myös yrittäjyydelle suotuisan ilmapiirin luomiseen. Tämän peruskirjan ehdotusten tavoitteena on helpottaa yrityksen perustamista ja erityisesti pienen yrityksen toimintaa sekä tehdä yrittäminen yleensä houkuttelevammaksi ja saada erityisesti nuoret kiinnostumaan yritystoiminnasta.

Myös tänä vuonna EU:ssa halutaan edistää yrittäjyyttä koko Euroopassa järjestämällä pk-yritysviikko 6.-14. toukokuuta. Tavoitteena on tiedottaa yrittäjille eurooppalaisella ja kansallisella sekä paikallisella tasolla saatavilla olevasta tuesta. Viikko tarjoaa pk-yrityksille tietoa, neuvoja, tukea ja ideoita, joiden tarkoituksena on auttaa yrityksiä kehittämään toimintaansa.

Useimpien tapahtumien ja toimintojen järjestäjinä toimivat yrittäjäjärjestöt, tuen tarjoajat, alue- ja paikallisviranomaiset. Yritysviikko liittyy aloitteen (Small Business Act) toteuttamisen toimenpiteisiin. Yhtenä tavoitteena on nuorten vakuuttaminen siitä, että yrittäjyys on houkutteleva uravalinta.

PK-yritysviikolla halutaan korostaa, että yrittäjyyskasvatus ja yrittäjyyteen kasvaminen ovat tärkeitä osa-alueita kaikkien koulutusmuotojen opetussuunnitelmissa ja tutkintojen perusteissa. Ohjeissa oppilaitoksia kannustetaan aktiiviseen yhteistyöhön yritysten ja työelämän kanssa osana normaalia koulutyötä ja opis-

kelua. Aivan erityisesti työelämään perehtymis- ja työssä oppimisjaksoilla sekä ammatillisen osaamisen näytöissä yritykset tarjoavat erinomaisen oppimisympäristön opiskelijoille.

Vihreässä kirjassa, ”Yrittäjyys Euroopassa”, käsitellään myös aihetta kohdassa: Yrittäjyyttä arvostava yhteiskunta. Monet olisivat halukkaita ryhtymään yrittäjiksi, mutta heillä ei ole varmuutta eikä osaamista toteuttaa aikeitaan. Erityisesti nuorten tulisi saada olla tekemisissä yrittäjyyden kanssa ja opiskelijoille sekä opettajille tulisi antaa välineitä ja tukea yrittäjän taitojen kerryttämisessä. Tätä voidaan toteuttaa mm. järjestämällä erilaisia kampanjoita, joissa tuodaan esille yrittäjien menestystarinoita sekä heidän merkittävää asemaansa yhteiskunnalle, voidaan tarjota roolimalleja erityisesti nuorille. Ratkaiseva rooli tulevien yrittäjien tukemisessa olisi erityisesti kouluilla, sijoittajilla, yritysjärjestöillä ja tiedotusvälineillä jne.

2.2. Opetushallituksen kannanotto yrittäjyyskasvatukseen

Opetushallitus on julkaisussaan määritellyt yrittäjyyskasvatuksen käsitteen sekä elinikäisen oppimisen yrittäjyyden näkökulmasta seuraavasti:

Opetushallituksen julkaisun (2009:7) mukaan yrittäjyyskasvatus on yrittäjyyttä ammatinharjoittamisena huomattavasti laajempi käsite. Yrittäjyyskasvatus käsitteenä kattaa opetushallituksen mukaan myös yrittäjyyskoulutuksen. Näin se pitää sisällään aktiivisen ja oma-aloitteisen yksilön, yrittäjämäisen oppimisympäristön, koulutuksen sekä yrittäjyyttä tukevan toimintaverkoston yhteistyön ja lisäksi yhteiskunnan aktiivisen ja yrittäjämäistä toimintaa tukevan politiikan. Opetushallituksen mukaan yrittäjyyskasvatuksen synnyttää yritteliäisyyttä kaikilla yhteiskunnan tasoilla sekä myös yritystoiminnan vahvistumista ja uutta yritystoimintaa.

Yrittäjyyskasvatus nähdään opetushallituksessa osana elinikäistä oppimista, jossa ihmisen koulutus- ja oppimispolkujen eri vaiheissa yrittäjyyteen liittyvät valmiudet kehittyvät ja täydentyvät. Tässä on kyse oman elämänhallinnan, vuorovaikutuksen ja itsensä johtamisen taidoista sekä kyvystä innovaatioihin ja muutosten kohtaamiseen. Näin koulutuksen ja kasvatuksen tehtävänä onkin opetushallituksen mukaan tukea yrittäjyyden kehittymistä toimintatavaksi, jossa asenne, tahto ja halu toimia yhdistyvät tietoihin ja korkeaan osaamiseen.

Opetushallituksen julkaisun (2009:7) mukaan yleissivistävässä koulutuksessa korostetaan myönteisiä asenteita, yrittäjyyteen liittyviä perustietoja ja -taitoja sekä yrittäjämäistä toimintatapaa. Toisella asteella ja korkea-asteella osaamista on syvennettävä ja lisättävä myös yritystoimintaan liittyviä valmiuksia. Yrittäjämäinen toimintakulttuuri ja toimintatapa toteutuvat parhaimmillaan yhteistyössä toimintaympäristön

kanssa kullekin koulutustasolle asetettujen yrittäjyyskasvatuksen tavoitteiden mukaisesti, täsmennetään opetushallituksen julkaisussa (2009:7)

Opetushallituksen tiedotteen (27-03-2009) mukaan yrittäjyyskasvatus tulisi liittää mukaan perusopetukseen, toisen asteen sekä myös korkeakoulujen opetusohjelmiin. Tämä ohje sisältyy opetushallituksen linjaukseen yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivoista.

Opetushallitus edellyttää, että yrittäjyyskoulutusta monipuolistetaan ja samalla laajennetaan kaikilla kouluasteilla, myös korkeakoulutuksessa. Koulutuksen ja työelämän yhteistyötä tulisi tiivistää erityisesti ammatillisessa koulutuksessa. Koulujärjestelmän on oltava vahvasti mukana yrittäjyyden edistämisessä.

Yrittäjyyskasvatus tulee sisällyttää entistä enemmän uudistuviin opetussuunnitelmien perusteisiin sekä koulujen ja oppilaitosten opetussuunnitelmiin. Opetushallituksen tiedotteen (27-03-2009) mukaan työelämäyhteistyön kehittämiseksi tulee järjestää esim. opintovierailuja, yritysten edustajien sekä yrittäjien vierailuja kouluissa. Lisäksi voidaan käyttää myös yhteisiä projekteja sekä kummiluokkatoimintaa.

Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelmien sekä näyttötutkintojen perusteiden uudistuessa 2008 - 2010 tulee niihin sisältymään yrittäjyys- ja yritystoimintaopintoja vähintään viisi opintoviikkoa. Tarkoitus on, että kaikki opiskelijat saavat perustiedot yritystoiminnasta sekä valmiuksia toimia yrittäjämäisesti toisen palveluksessa. Oppilaitoksissa tulee kehittää työpaikkaohjaajien koulutusta, vahvistaa ammatillisten opettajien työelämäyhteyksiä ja työssä oppimista sekä kehittää opinto-ohjausta yrittäjyyttä ja yritystoimintaa edistäväksi, edellyttää opetushallitus tiedotteessaan (27-03-2009).

2.3. Elinkeinoelämän keskusliitto ja ”Yrittäjyys – Suomi”

Elinkeinoelämän keskusliitto Ek edustaa jäseniään elinkeino- ja työmarkkinapoliittisissa asioissa sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja tavoitteena on luoda suomalaiselle yritys- ja elinkeinotoiminnalle parempi ja kilpailukykyisempi toimintaympäristö.

EK:lla on PK-ohjelma 2010, jonka tavoite on Yrittäjyys-Suomi ja tähän tavoitteeseen pyritään mm. edistämällä erilaisia kehittämishankkeita, joilla Suomeen saadaan lisää yrittäjiä ja yrityksiä. Toinen merkittävä keino on kehittää lainsäädäntöä siten, että yrittämishalu ja kasvukannusteet vahvistuvat.

2.4. Pirkanmaan Yrittäjät ry- Yrittäjyyden mallimaakunta

Pirkanmaan Yrittäjät ry:n hallitus on Tampereella 10.10.2008 pitämässään 70-vuotis- juhlah kokouksessa julkilausumassaan esittänyt yrittäjyydestä ja yrittäjyyskasvatuksesta Pirkanmaalla seuraavaa: ”Mallimaakunta tuottaa uusia ja menestyviä yrityksiä”

Pirkanmaan Yrittäjät näkevät tulevaisuuden visiona rakentaa Pirkanmaasta yrittäjyyden mallimaakunta, jossa vallitsee positiivinen yrittäjyysilmapiiri ja vahvistuu yritysten synnylle ja kasvulle suotuisa toimintaympäristö. Julkilausuman mukaan menestyvien yritysten ja yrittäjien määrä lisääntyy ja yrittäjien taloudellinen sekä sosiaalinen asema paranee. Kun julkiset palvelut on avattu aidolle kilpailulle, työllistämisen esteet on poistettu, osaavaa työvoimaa on tarjolla ja koulutus palvelee yritysten työvoimatarpeita.

Väestön ikääntyminen, kasvava kansainvälinen kilpailu ja pula osaavasta työvoimasta ovat Pirkanmaan Yrittäjien mukaan kovia haasteita. Niihin vastaamiseksi vaaditaan Pirkanmaallakin sellaisia rakenteellisia uudistuksia, joilla työllisyysastetta voidaan edelleen nostaa ja tuottavuutta parantaa. Julkilausumassa todetaan, että palvelut, työpaikat, hyvinvointi ja kehitys syntyvät ainoastaan yrittäjyyden myötä.

”Yrittäjyyskasvatusta kaikille oppilaitostasoille

(Pirkanmaan Yrittäjät, 10.10.2008 hallituksen julkilausuma)

Pirkanmaan Yrittäjien mukaan yrittäjyyttä on Pirkanmaalla perinteisesti ollut vähemmän kuin Suomessa keskimäärin. Yrittäjyyskasvatus onkin Pirkanmaan Yrittäjien julkilausuman mukaan saatava nykyistä painokkaammin koulujen ja oppilaitosten opetusohjelmiin. Koska palkansaajista 70 % kuitenkin työskentelee yrityksissä, on julkilausuman mukaan perusteltua, että ihmiset oppivat jo koulussa ymmärtämään yritysten toimintaa ja yrittäjyyttä. Yrittäjyyskasvatus on Julkilausuman mukaan laajennettava päiväko- deista ja peruskoulun ala-asteista alkaen korkeakoulutasoille. Yrittäjäksi ryhtymisen tulee olla nuorille aina vartenotettava vaihtoehto.

Pitkän aikavälin tavoitteena pitäisi julkilausuman mukaan olla, että Pirkanmaalle kasvaa uusi yrittäjyydel- le myönteinen sukupolvi. Pirkanmaalla tulee vuosikymmenen kuluessa suuri pula yrityksistä, jos uusia yrittäjähenkisiä jatkajia ei löydy yrityksille riittävästi. Kymmenen vuoden kuluessa lähes 7000 yrittäjää tulee luopumaan yritystoiminnastaan ikääntymisen myötä.

2.5. Vipuvoimaa EU:lta yritystoiminnan kehittämiseen,

EU-tukea voivat hakea hankkeisiinsa yritykset, oppilaitokset, tutkimuslaitokset, kunnat, seutukunnat ja muut oikeuskelpoiset yhteisöt tai niiden yhdistelmät.

Tuet yritysten toimintaympäristön kehittämiseen voivat konkretisoitua esimerkiksi seuraaviin asioihin:

- yritysten tarvitsemat palvelut,
- *yrityshautomotoiminta,*
- pääomasijoittaminen,
- pk-yritysten yhteistoiminta, yritysverkostot, verkostoituminen, klusterit,
- alueiden yritystoiminnan monipuolistaminen ja vahvistaminen,
- *yritysten ja oppi- ja tutkimuslaitosten sekä muiden julkisten yhteisöjen yhteistoiminta,*
- *yritystoimintaa tukevien tutkimus-, osaamis- ja innovaatioympäristöjen kehittäminen.*

Myös Pirkanmaalla on tällä hetkellä useita EU:n tukemia hankkeita, joiden tavoitteena on kehittää yritysten ja oppilaitosten sekä julkisten yhteisöjen yhteistoimintaa. Tarkastelen seuraavassa yhtä tällaista hanketta, johon myös oma kehittämishankkeeni liittyy.

3. Taitokatu-hanke

3.1. Hankkeen kuvaus

Taitokatu-hankkeen toimintalinja on työorganisaatioiden, työssä olevan työvoiman ja yritysten kehittäminen sekä yrittäjyyden lisääminen. Projekti on Euroopan sosiaalirahaston ja Länsi-Suomen lääninhallituksen sekä kuntien rahoittama. Projektiaika on 1.8.2008 - 30.4.2011. Projektiohjelma on Manner-Suomen ESR- ohjelma ja ohjelman osio Länsi-Suomen suuralueosio.

3.2. Hankkeen tavoite

Päätavoitteena on kehittää yrittäjämäistä asennetta sekä yrittäjyyttä tukeva toimintamalli-> TAITOKATU , osaksi opiskelijan arkea sekä henkilöstön kehittäminen ja yhteistyön syventäminen oppilaitoksen ja elinkeinoelämän välillä

Tavoitteena on, että valmistuvat opiskelijat ovat ammattitaitoisia, aktiivisia ja osallistuvia kansalaisia. Vuosina 2007- 2010 päivitettävissä perustutkintojen opetussuunnitelmissa on yrittäjyyskasvatus nähtävissä enemmän toimintatapana kuin erillisenä oppiaineena.

Opetussuunnitelmissa painotetaan avaintaitoja, joita tarvitaan työelämän muuttuvissa olosuhteissa selviytymisessä. Opetuksessa tarvitaan siis oppimismenetelmiä, mitkä ohjaavat luovuuteen, itseensä luottamiseen, vastuullisuuteen ja tapaan toimia yrittäjämäisesti.

3.3. Hankkeen toimenpidesuunnitelma

Oppilaat voivat tutustua yrittäjyyteen useilla eri tavoilla. Oppilaitoksellamme toimii mm. kaksi tiimiosuuskuntaa, joissa oppilaat voivat voimia ”yrittäjämäisesti” ja oppia yrityksen pyörittämiseen tarvittavia perustaitoja. Osuuskunnan omien projektien hoitaminen tiiminä sekä myös taloushallinnon yms. hoitaminen opettaa yritystoiminnan kokonaisuutta teoriaa paremmin.

Yrittäjyyttä voidaan opetella myös NY-vuosiyrittäjänä tai yhdistämällä kesätyön yritystoimintaan. Nuorten kohdalla on enemmän asennekasvatuksesta yrittäjyyttä kohtaan ja varsinainen yrityksen perustaminen tulee mukaan kuvaan vasta myöhemmin.

Oppilaitoksellamme on myös ”yritysklinikka”, jossa alkavat yrittäjät voivat aloittaa toimintansa ohjatussa ympäristössä ja hyvin alkuun päästyään sitten siirtyä muualle. Aikuisopistomme tarjoaa myös erilaisia yrittäjäkursseja, jotka ovat tarkoitettu lähinnä aikuisopiskelijoille.

Kaiken kaikkiaan on tarkoitus perehdyttää nuoret yrittäjyyteen, jotta heille muodostuu positiivinen asenne yrittäjyyttä kohtaan ja kiinnostus miettiä yrittäjyyttä yhtenä uravaihtoehtona.

3.4. Kehittämishankkeeni osana Taitokatu-hanketta

Kartoitin ensin oppilaitoksemme eri tutkintoihin sisältyvät yrittäjyysosiot ja vertasin niiden sisältöjä, tavoitteena on löytää aiheet, joiden ympärille voidaan rakentaa yhteisiä yrittäjyyteen liittyviä lähiopetuspäiviä, jotka soveltuvat sekä ammattiopiston, että aikuisopiston opiskelijoiden ja opettajien käyttöön

Tavoitteeni oli suunnitella nonstop-lähipäivät yrittäjyyskoulutuksiin yhteistyössä elinkeinoelämän sekä viranomaisten kanssa, sekä suunnitella verkko-opetusympäristö materiaaleineen niin opiskelijoiden kuin opettajienkin käyttöön tukemaan näitä lähipäiviä. Katso liite.

Eri tutkintoihin sisältyvien yrittäjyys osioiden kartoituksen perusteella haettiin kaikkiin koulutuksiin sisältyvät yhteiset aihealueet järjestettäviin lähipäiviin, jotka käytännössä järjestetään yhteistyössä työelämän asiantuntijoiden kanssa sovittun aikataulun mukaisesti eri paikkakunnilla toteuttaen.

Lisäksi laadin yrittäjyyskoulutuksiin sekä opettajien että oppilaitten käyttöön verkkoympäristön, jonka tarkoitus on olla ns. ”yrittäjyystiedon aarreaitta” opiskelijoiden itseopiskeluun ja lisätiedon hakemiseen sekä opettajille materiaalipankki, josta voi ohjata opiskelijoita etsimään tietoa ja tekemään erilaisia yrittäjyyteen liittyviä tehtäviä. Materiaalia opettajat voivat käyttää myös omassa opetustyössään sekä opinnoissaan.

4. TUTKINNOT PIRKANMAAN AMMATTIOPISTOSSA JA AIKUISOPISTOSSA

4.1. Pirkanmaan ammattiopisto

Pirkanmaan ammattiopistossa voi opiskella seuraavien koulutusalojen tutkintoja:

- Tekniikka ja liikenne yhteensä 28 erilaista tutkintoa
- Matkailu-, ravitsemis- ja talousala yhteensä yhdeksän tutkintoa
- Kulttuuriala kaksi tutkintoa
- Luonnontieteiden ala yksi tutkinto
- Yhteiskuntatieteet, liiketalous ja hallinto yksi tutkinto
- Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala yksi tutkinto

Siis kaikkiaan ammattiopistossamme voi opiskella yhteensä 42 eri tutkintoon. Kun opetushallituksen ohjeet otetaan huomioon, niin käytännössä on kaikkiin tutkintoihin sisällytettävä myös yrittäjyysopintoja.

4.2. Pirkanmaan aikuisopisto

Pirkanmaan aikuisopistossa voi tällä hetkellä opiskella seuraavasti eri tutkintoja:

Perustutkintoja 16 eri tutkintoa

Ammattitutkintoja 22 eri tutkintoa

Erikoisammattitutkintoja seitsemää eri tutkintoa

Edellä mainittujen tutkintojen lisäksi oppilaitoksessamme järjestetään erimittaisia yrittäjäkursseja sekä muita täydennyskoulutuksia, jotka eivät ole tutkintoon tähtäviä. Kun opetushallituksen ohjeen mukaisesti yrittäjyyskoulutusta ja yrittäjyyskasvatusta tulee sisällyttää kaikkiin koulutuksiin, on oppilaitosten mietittävä erilaisia vaihtoehtoja näiden yrittäjyyskoulutusten järjestämiseksi ja rajallisten resurssien mahdollisimman optimaaliseksi käyttämiseksi. Tästä syystä myös

PIRKOssa on Taitokatu-hankkeen kautta etsitty uusia oppimispolkuja ja käyttökelpoisia menetelmiä opetuksen monipuolistamiseksi sekä toisaalta resurssien säästämiseksi. Myös henkilökohtaistamismääräykset ovat pakottaneet miettimään erilaisia yksilöllisiä opiskeluvaihtoehtoja. Verkkokoulutuksen kehittäminen ja laajempi verkon käyttäminen yleensä koulutuksessa on tullut ajankohtaiseksi.

5. KEHITTÄMISHANKKEENI KOHTEET

5.1. Asiantuntijalähipäivät/nonstop-koulutus

Opettajien ja työelämäasiantuntijoiden kanssa yhteistyössä järjestetään nonstop-koulutuksena esim. Tampereella ja Virroilla kaksi kertaa vuodessa kiertävät asiantuntijalähipäivät. Sisällöt liittyvät yrityksen perustamisen eri vaiheisiin ja auttavat liiketoimintasuunnitelman laadintaa. Lähipäiviä täydentävät moodle-ympäristön linkit sekä itseopiskelumateriaalit ja tehtävät. Molemmat työkalut ovat tarkoitettu sekä opettajille että opiskelijoille niin opetuksen kuin henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisen monipuolistamiseksi. Niiden tarkoitus on antaa lisää vaihtoehtoisia tapoja opiskella yrittäjyyttä sekä valmistautua yrityksen perustamiseen yhdessä työssäoppimisen sekä perinteisten oppituntien lisäksi.

Lähipäivien aihealueet:

1. Ideasta liiketoimintasuunnitelmaksi
2. Yritysmuodon valinta
3. Välillinen ja välitön verotus
4. Yrittäjän riskit ja vakuutusturva

5. Asiakaspalvelu ja markkinointi
6. Kannattava yritys ja hinnoittelu
7. Yhteistyö yrittäjän voimavarana
8. Yritys työnantajana

1. Ideasta liiketoimintasuunnitelmaksi

Mietitään millainen on hyvä liikeidea ja miten se jalostetaan liiketoimintasuunnitelmaksi. Miten liikeidea analysoidaan ja arvioidaan. Mihin tarvitaan liiketoimintasuunnitelmaa. Selvitetään millainen on liiketoimintasuunnitelman rakenne ja tarvittavat liitteet. Selvitetään mitkä ovat luvanvaraiset elinkeinot ja mitä tarkoittaa elinkeinotoiminnan ilmoitusvelvollisuus.

2. Yritysmuodon valinta

Selvitetään eri yritysmuotovaihtoehdot. Mitkä ovat yritysmuodon valintaan vaikuttavat tekijät. Mitä perustamisasiakirjoja tarvitaan eri yritysmuodoissa. miten tapahtuu yritysmuodon muuttaminen.

3. Välillinen ja välitön verotus

Selvitetään arvonlisäverotuksen periaatteet ja arvonlisäverovelvollisuus. Arvonlisäverovelvolliseksi ilmoittautuminen ja hakeutuminen. Mitä arvonlisäverovelvollisen on tehtävä?

Elinkeinoverotus ja eri yritysmuotojen verotus. Verosuunnittelun mahdollisuus. Kirjanpito verotuksen perustana ja tilitoimistoyhteistyö. Pakolliset laskumerkinnät ja tositemääräykset.

4. Yrittäjän riskit ja vakuutusturva

Yrityksen erilaiset riskit ja vapaaehtoiset ja lakisääteiset vakuutukset. Yrittäjäeläke ja yrittäjän työtulo. Yrittäjän sosiaaliturva.

5. Asiakaspalvelu ja markkinointi

Selvitetään asiakaspalvelun periaatteet ja mitä tarkoittaa asiakastyytyväisyys ja miten sitä voidaan mitata. Markkinoinnin perusteet ja mainonta osana yrityksen markkinointia. Markkinointi verkossa. Markkinoinnin kustannukset.

6. Kannattava yritystoiminta ja tehokas hinnoittelu

Selvitetään yrityksen budjetit ja kannattavuuden perusteet. Millainen on tuloslaskelman rakenne ja mikä myyntibudjetti. Kassavirtalaskelman malli yrittäjän avuksi. Katetuottolaskelma ja hinnoittelun perusteet. Kannattava yritystoiminta ja toiminnan jatkuvuus.

7. Yhteistyö yrittäjän voimavarana.

Yrittäjien välinen yhteistyö ja yrittäjäjärjestön rooli. Yrittäjän sidosryhmät ja yhteistyö niiden kanssa. Yhteistyön edut yrittäjälle kilpailutilanteessa.

8. Yritys työnantajana

Työsuhde ja työsopimukset. Mitä yrittäjän on tiedettävä työnantajan velvoitteista? Työlainsäädäntö, työehtosopimukset, työaikalaki, vuosilomalaki jne. Palkanlaskennan perusteet ja palkkakirjantpito, työnantajan ilmoitusvelvollisuus.

Osa aiheista vaatii kokonaisen lähipäivän, mutta joitakin aiheita voidaan yhdistää samalle päivälle (esim. liitteenä olevan kaavion mukaan). Osa aiheista vaatii ulkopuolisen asiantuntijan käyttöä, kuten esimerkiksi verotus sekä riskit ja vakuutusturva. Näissä aiheissa ajantasainen tieto ja mahdollisuus vastata opiskelijoiden kysymyksiin ovat erittäin tärkeää. Myös työnantajan velvollisuudet vaativat ehkä ulkopuolisen asiantuntijan käyttöä. Yrittäjän yhteistyöstä vierailijana voisi olla edustaja yrittäjäjärjestöstä ja ehkä myös tilitoimistosta.

Lähipäivien sisältöä tarkennetaan työelämän kanssa yhteistyössä ja myös opettajia kuunnellen. Aiheiden käsittelystä pyritään luomaan kiinnostava todellisiin esimerkkeihin perustuva mielenkiintoinen kokonaisuus, johon opiskelijat voivat osallistua kysymyksin ja kommentein. Lähipäivien aiheisiin liittyvää lisätietoa löytyy moodle-ympäristöstä, tiedon ”aarreakusta”.

5.2. Yrittäjyyttä verkossa/yrittäjyystiedon aarrearkku

Tiedon lähteeksi on rakennettu moodle-ympäristöön opiskelijoiden ja opettajien käyttöön jatkuvasti päivitettävä verkkomateriaalin varasto. Tähän on koottu yrittäjyyteen ja yrityksen perustamiseen liittyviä linkkejä sekä opetusmateriaalia ja tehtäviä. Opiskelijoilla on mahdollisuus täydentää lähipäivillä saamaansa tietoa opetuspakettien ja tehtävien kautta.

Verkkoympäristön on myös tarkoitus toimia opiskelijoita aktivoivana sekä opettajia palvelevana elementtinä ja opiskelijat voivat ottaa myös täältä osia omaa henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaansa laatiessaan. Verkkoympäristö toimii myös opiskelijoiden välisenä ajatustenvaihtoforumina.

Verkkoympäristö on tarkoitettu myös opettajille yritystoimintaa ja yrittäjyyttä sekä yrityksen perustamista koskevan tiedon lähteeksi. Sieltä löytyy valmista opetusmateriaalia sekä tehtäviä, mutta myös valmiiksi katsottuja linkkejä, joista löytyy helposti lisäinformaatiota tarvittaessa. Linkeistä on myös mahdollisuus päivittää tietojaan. Tätä tietolähdettä tarvitsevat varmasti erityisesti eri ammattiaineiden opettajat etsiessään sopivaa yhteyttä oman alansa ja yrittäjyystietouden yhdistämisessä.

5.2.1.. Verkkoympäristön rakenne

Verkkoympäristön rakenne noudattelee lähiopetuspäivien aiheita, jotta opiskelijan ja opettajan on helpompi löytää täydentävä materiaali aiheeseen liittyen.

Kuva Pirkon moodlen etusivulta ja kehitettävä kurssi ”Yrittäjyysopinnot” sekä avautuva näkymä verkkokurssista sen rakenteen alkupäästä.

Kalenteritoiminnan kautta moodle liitetään asiantuntijalähipäiviin, jolloin moodlesta näkee milloin ja missä luennot pidetään ja opiskelijat saavat tiedon aina ja varmasti eikä muita ilmoituksia välttämättä tarvita.

Kurssin suunnittelun lähtökohtana oli, että ” Yrittäjyystiedon aarrearkku ” tarjoaa yhteisen foorumin sekä toisen asteen että aikuisopiston opiskelijoille löytää yrittäjyyteen liittyvää ajankohtaista lisätietoa samasta paikasta sekä antaa opettajille mahdollisuuden hyödyntää myös valmista materiaalia sekä tuoda uutta materiaalia yhteen paikkaan opiskelijoiden käyttöön. Tarkoitus oli laatia opintokokonaisuuksia, joita voidaan myös opiskella ja suorittaa moodlea hyödyntäen.

Uutisten kautta opiskelijoille voidaan informoida aiheisiin liittyvistä asiantuntijaluennoista sekä työssä oppimisen ajankohtaisista asioista.

Yhteinen keskustelufoorumi tarjoaa opiskelijoille paikan keskustella muiden yrittäjyyttä opiskelevien kanssa mieltään askarruttavista asioista. Foorumi on tarkoitettu yleiseen keskusteluun opinto- ja koskevista asioista.

Opettajat vastaavat keskustelutila on tarkoitettu joko yksilöidysti jollekin opettajalle tai yleisesti kaikille opettajille esitetyille kysymyksille. Opettajat vastaavat kukin sovitulla aikataululla esitettyihin kysymyksiin.

Kalenteriin laitetaan asiantuntijalähipäivät sekä niiden aihe, aika, paikka. Näin liitetään sa luennot sekä verkko-opinnot. Kalenteriin voidaan laittaa tietoja esim. yritysvierailuista, messuista yms. ajankohtaisista asioista, jotka liittyvät yrittäjäyyskoulutuksiin eri paikkakunnilla.

Sisältö etenee samoin opintokokonaisuuksin kuin asiantuntijalähipäivät ja otsikot ovat identtiset. Kunkin osan sisällöstä kertovaan tietoiskuun on yritetty laatia mielenkiintoa herättävä otsikko ajatellen lähinnä toisen asteen opiskelijoita. Aiheesta on kerrottu kysymysten muodossa eikä valmiita vastauksia ole annettu. Kunkin 8 aihealueen alle on kerätty materiaalia PowerPoint-esityksenä tai suorilla linkeillä nettiin. Opiskelijaa ohjataan etsimään itse vastauksia kysymyksiin ja miettimään mikä kussakin osassa on tärkeää tietää.

Tarkoitus on, että opettajat saavat myös tästä ympäristöstä opetustaan varten valmista materiaalia sekä linkkejä ja lisäksi mahdollisesti valmiita tehtäviä. Tässä on ajateltu lähinnä muita kuin liiketalouden ja hallinnon opettajia, joille yrittäjäyden opettaminen oman aineen rinnalla tulee olemaan ainakin aluksi uutta ja valmis materiaali palvelee näin erityisesti heitä.

Opiskelijoille on tarkoitus tämän verkkomateriaalin avulla tarjota lisätietoa asiantuntijalähipäivien aiheisiin, jolloin on mahdollisuus vielä kerrata luennoilla esitettyjä asioita itse opiskellen.

Verkkoympäristöä esitellään opettajille syksyllä 2009 ja se voidaan ottaa heti käyttöön. Aineistoa päivitetään jatkuvasti ja valmis materiaali pidetään ajan tasalla, joten sen käyttö on helppoa ja vaivatonta.

Opettajien toivomukset otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon ja verkkoympäristöä kehitetään jatkuvasti, jotta se palvelee mahdollisimman hyvin kaikkia osapuolia ja näin se tuo toivottua resurssien säästöä ja antaa opiskelijoille paremmat mahdollisuudet oman henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimiseen yhdessä muiden Taitokadun tarjoamien vaihtoehtojen kanssa.

5.2.2.. Sisällön kuvaus

Sisällön kuvaus aiheittain ja kysymyksinä

Ideasta liiketoimintasuunnitelmaksi

Miten yritysideasta voidaan jalostaa hyvä liikeidea ja sen pohjalta laatia toimiva liiketoimintasuunnitelma?

Miten hyvällä liikeidealla voidaan tehdä bisnestä?

Miten liikeideaa voidaan arvioida?

Millainen liiketoimintasuunnitelma on rakenteeltaan?

Mihin liiketoimintasuunnitelmaa tarvitaan?

Mitä liiketoimintasuunnitelman liitteeksi tarvitaan?

Yritysmuodon valinta

Vaihtoehtoiset yritysmuodot

Yritysmuodon valintaan vaikuttavat tekijät

Riskit ja päätöksenteko eri yritysmuodoissa

Perustamisasiakirjat

Eri yritysmuotojen verotukselliset erot

Yritysmuodon muuttaminen

Välillinen ja välitön verotus

Välillinen verotus:

Mitkä ihmeen välilliset verot?

Mikä on arvonlisäverojärjestelmä?

Kuka on alv-velvollinen?

Mitä alv-velvollisen tulee tehdä?

Miten ilmoitaudun alv-velvolliseksi?

Miten alv näkyy kirjanpidossa?

Välitön verotus:

Mikä on elinkeinoverolaki?

Miten maksetaan ennakkoerot?

Onko verotus eri yritysmuodoilla erilainen?

Mitä on verosuunnittelu?

Miten kirjanpito on verotuksen perusta?

Yrittäjän riskit ja vakuutusturva

Yrittäjä on yrityksensä suurin riski?

Millainen on yrittäjän eläketurva?

Entä jos tapahtuu tapaturmia?

Miten voi vakuuttaa omaisuusvahingot?

Entäs, jos toiminta keskeytyy?

Mitäs jos on työntekijöitä?

Mitä ovat pakolliset vakuutukset?

Miten vakuutukset voi ottaa?

Asiakaspalvelu ja markkinointi

Mitä on hyvä asiakaspalvelu?

Mistä tiedän onko asiakas tyytyväinen?

Mitä myyjän pitää muistaa asiakaspalvelusta?

Miten pieni yritys markkinoi?

Missä pitäisi mainostaa?

Hetikö pitää mennä internetiin?

Miten olisi lehti-ilmoitus?

Kannattava yritys ja hinnoittelu

Milloin yrityksen toiminta on kannattavaa?

Mitä tästä hommasta jää käteen?

Millaisia laskelmia tarvitaan?

Riittääkö yritykseni myynti?

Mistä voi tietää, että hinta on oikea?

Mikä ihmeen katetuotto?

Entäs ale-hinnat?

Yhteistyö yrittäjän voimavarana

Kenen kanssa voi tai pitää tehdä yhteistyötä?

Miksi liittyä yrittäjäjärjestöön, mitä etuja voi saada?

Entäs kilpailijat?

No yhteistyötä vaikka tilitoimiston kanssa!

Yritys työnantajana

Mistä löytää hyvän työntekijän?

Miten maksetaan palkkaa?

Mitä muuta pitää tietää, vai pitääkö?

Tarvitaanko vakuutuksia?

Entäs työaika, työsopimus, lomat yms?

Voiko lomauttaa tai irtisanoa?

6. KOULUTUKSEN VAIKUTTAVUUS YRITTÄJYYTEEN

6.1. Yrittäjyyskoulutusten onnistumisen mittaaminen PIRKOssa

Oppilaitosten tehdessä tällä hetkellä valtavasti työtä yrittäjyyskasvatuksen ja erilaisten yrittäjyyskoulutusten parissa, herää kysymys, miten tällä kaikella kouluttamisella pystytään vaikuttamaan todella nuorten asenteisiin yrittäjyyttä kohtaan sekä miten paljon koulutus lisää yritysten perustamista tulevaisuudessa. Koska PK-yritysten merkitys kansantaloudelle on suuri, tulee kaikessa yrittäjyyskoulutuksessa pyrkiä positiivisten asenteiden luomiseen yrittäjyyttä kohtaan sekä kannustaa potentiaalisia yrittäjäksi aikovia opiskelijoita kaikin mahdollisin keinoin eteen päin pyrkimyksissään.

Varsinaisia asennemittauksia ei omassa oppilaitoksessamme ole tehty, mutta varmasti tullaan tulevaisuudessa tekemään. Ilman näitä mittauksia ei koulutusta voida edelleen kehittää. Oman hankkeemme tarkoitus on löytää potentiaaliset yrittäjäksi aikovat opiskelijat, joiden yrittäjyyspolkua pyritään kaikin tavoin tukemaan erilaisia vaihtoehtoja tarjoamalla.

Aikuiskoulutuksen puolella erilaisten yrittäjäkoulutusten palautteet ovat pääsääntöisesti olleet positiivisia ja kurssin suorittaneista arviolta noin 80 % on perustanut yrityksen ennemmin tai myöhemmin. Tarkkoja lukuja ei ole tiedossa.

6.2. Tutkimustietoa yrittäjyyskoulutuksen vaikuttavuudesta yrittäjyysintention

Miten koulutus vaikuttaa yrittäjyysintentioniin (pyrkimyksiin)

Jussi Pihkala on väitöskirjassaan selvittänyt yrittäjyyskoulutuksen vaikuttavuutta yrittäjyysintention ja seuraavassa ja seuraavassa tutkimuksen taustaa sekä tutkimustuloksia.

Tutkimusta koulutuksen ja yrittäjyysintentionien (aikomusten, pyrkimysten) välisestä suhteesta on tehty useiden tutkijoiden toimesta ja alla olevasta taulukosta ilmenee, minkälaisia tuloksia on saatu. Tulokset vaikuttavat jossain määrin ristiriitaisilta.

Taulukko (Pihkala, 41) kuvaa tutkimustuloksia, joita on saatu mitattaessa koulutuksen ja yrittäjyysintentionien välistä suhdetta

Taulukko 3. Yhteenveto koulutuksen ja yrittäjyysintentionien keskinäiseen suhteeseen liittyvästä tutkimuksesta.

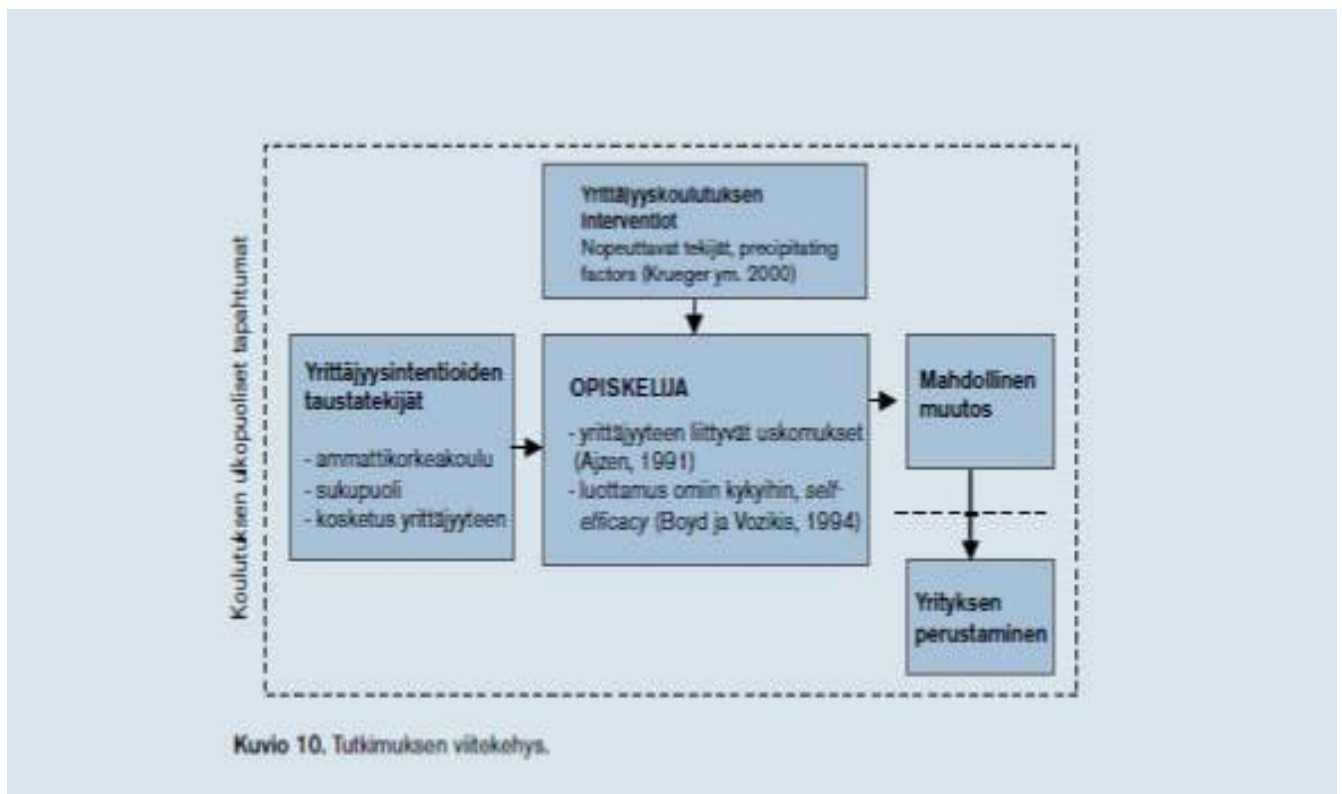
Tutkija	Johtopäätökset
Henry ym. 2004, Gibb 1987, Curran ja Stanworth 1989, Block ja Stumpf 1992, Luethje ja Franke 2003	Pitkittäistutkimusta käytetty hyvin niukasti
Luethje ja Franke 2003	Persoonallisuuden piirteet korostuivat osana intensionomallia
Cox & Mueller ja Moss 2003	Luottamuksen vahvistuminen omiin yrittäjyyskykyihin ei lisääntynyt koulutuksellisilla interventioilla
Henry ym. 2004	Luottamuksen vahvistuminen omiin yrittäjyyskykyihin lisääntyi koulutuksellisilla interventioilla
Melin 2001	Asenteilla ei yhteyttä yrittäjyysintentioniin
Grundstein 2004	Ympäristötekijöiden vaikutus intentioniin teknologiapohjaisessa yrittäjyudessa
Ylikerälä 2005	Yrittäjyysintentionit kehittyneet jo ennen opintoja, yrityshautomotoiminta merkittävä yrittäjyyden laukaiseva tekijä
DeGeorge ja Fayolle (julkaistaan 2008)	Intentionien korkea taso ja pysyvyys koulutusinterventioiden jälkeen

Ammattikorkeakoulujen yrittäjyyskoulutusten onnistumisen arviointi

Tämä Pihkalan tutkimus liittyy ammattikorkeakoulujen toteuttaman yrittäjyyskoulutuksen onnistumisen arviointiin muutoksen aikaansaamisessa.

Tutkimuksen piiriin valittiin elokuussa 2000 opintonsa aloittavia opiskelijoita viidestä eri koulutusohjelmasta. LAUREA:n osalta valittiin talouden ja hallinnon koulutusohjelma (tradenomi), palveluyrittäjyyden koulutusohjelma (restonomi), hoitotyön koulutusohjelma (sairaanhoitaja) ja HAMK:n osalta markkinoinnin koulutusohjelma (tradenomi) ja taloushallinnon koulutusohjelma (tradenomi). Ne kuuluvat yhteiskuntatieteiden ja liiketalouden alaan, matkailu-, ravitsemis- ja talousalaan sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-alaan. (Pihkala, 29)

Tutkimuksen viitekehys (Pihkala, 48)

Tutkittavat kohteet:

- Muuttavatko yrittäjyysopinnot yrittäjyyteen liittyviä uskomuksia?
- Onko aikaisemmalla kosketuksella yrittäjyyteen, sukupuolella ja ammattikorkeakoululla merkitystä yrittäjyysintentioiden muutoksessa?
- Muuttavatko yrittäjyysopinnot luottamusta omiin kykyihin?
- Miten opiskelijat kokivat yrittäjyysopintojen sisällöt?

TUTKIMUKSEN TULOKSIA JA TULOSTEN ARVIOINTIA

Tarkasteltaessa tutkimuksessa saatuja tuloksia, on kuitenkin huomioitava, että kyse on vain ammattikorkeakouluopiskelijoista, jotka ehkä opinnoissaan tähtäävät alun perinkin juuri tiettyihin perinteisiin palkkatyötehtäviin, eikä yrittäjyys ole ensisijainen urahaave. Näin saatuja tuloksia ei voi suoraan verrata nuorten perustutkintoa suorittavien tavoitteisiin, koska he opiskelevat aloilla, joilla juuri perinteisesti toimitaan yrittäjinä. Samoin aikuiskoulutuksessa tiettyihin tutkintoihin hakeutuu henkilöitä, jotka ovat haaveilleet koko ikänsä yrittäjyydestä. Ajatuksia tämän tutkimuksen tulokset kuitenkin herättävät yrittäjyyskoulutusta suunniteltaessa.

Varsin yllättäviä tuloksia kuitenkin saatiin mitattaessa muutoksia omiin yrittäjyyskykyihin. Yrittäjyyden johdantokurssien alkuperäinen tavoite oli vahvistaa opiskelijoiden yrittäjyyteen liittyvää tietoisuutta ja ymmärrystä, mutta tätä tavoitetta ei saavutettu niiden opiskelijoiden osalta, joilla ei ollut aikaisempaa kosketusta yrittäjyyteen. Kävikin aivan päinvastoin, johdantokurssit vähensivät omiin yrittäjyyskykyihin luottamusta. Tutkimus täten osoitti, että **on tarpeen kehittää tiiviimpiä omien yrittäjyyskykyjen vahvistamiseen liittyviä kursseja** tyypillisten yrittäjyyden johdantokurssien sijasta. (Pihkala, 38) Tämä sama on ollut havaittavissa joillakin yrittäjäkursseilla myös omassa oppilaitoksessamme. Kun yrittäjäksi aikoville on kerrottu mitä velvoitteita yrittäjällä on ja selvitetty yrityksen kustannusrakennetta, on osalle opiskelijoista tullut suuri epävarmuus ja kynnys yritystoiminnan käynnistämiseen.

Tutkimuksessa opiskelijat pitivät tärkeänä yrittäjyysopintojen oikeata jaksottamista ja ajoittamista koko opintojen kestonajalle välttämättömänä. Yrittäjyysopintojen pitäisi myös liittyä omaan ammattialaan niin paljon kuin mahdollista. **Suurimmalla osalla opiskelijoista oli opinnoissaan ollut esimerkiksi yrityksen perustamisopinnot koulutuksensa aivan alussa, jota ajoitusta pidettiin huonona.** Jaksottaminen liittyy koulutusjärjestelyihin. Sen organisoiminen on tärkeää erityisesti siksi, että teorian ja käytännön niveltäminen toisiinsa muodostaa pohjaa yrittäjyyden edistämiseksi. Oman alan substanssiosaaminen edes jossakin määrin on tärkeää. Opiskelijat korostivat käytännönläheisyyden merkitystä. (Pihkala, 105). Tämä on varmasti totta, kun kyseessä ovat opiskelijat, joilla ei vielä ole yrittäjyystavoitetta. Tilanne on aivan toinen, kun kysymyksessä ovat yrittäjiksi aikovat, heille perustamistoimet kuuluvat kurssin alkuun, jotta he voivat valmistautua oikeassa järjestyksessä oman yrityksensä aloittamiseen. On tärkeää suunnitella opinnot juuri tietyille opiskelijaryhmälle ja muovata kurssin eteneminen kullekin ryhmälle parhaiten soveltuvaksi.

Yrittäjyyskoulutuksen avulla on mahdollisuus tavoittaa mahdolliset yrittäjyydestä kiinnostuneet opiskelijat ja toisaalta karsia pois ne, joilla ei ole kiinnostusta yrittäjyyteen. Tutkimuksessa opiskelijoiden näkemyksen mukaan yrittäjyyskoulutuksella ei juurikaan saada määrällisesti enempää yrittäjiä, mutta sen avulla on mahdollisuus heidän mielestään saada nykyistä koulutetumpia yrittäjiä. Tätä opiskelijat perustelivat tällä hetkellä yrittäjänä toimivien koulutuksen vähäisyydellä. Tämä on aivan totta, tällä hetkellä toimivien yrittäjien koulutustaso on suhteellisen alhainen, mutta tilanne tulee muuttumaan, kun suuren ikäluokat siirtyvät eläkkeelle. Heidän joukossaan koulutustaso on alhaisin.

Kaikille opiskelijoille suunnatun yrittäjyyskoulutuksen avulla opiskelijat saavat kuitenkin yleistä tietoa ja ymmärrystä yrittäjyydestä, mitä tutkimuksessa pidettiin sinällään hyvänä. Kaikille opiskelijoille suunnattu yrittäjyyskoulutus näyttää onnistuneen siinä mielessä, että pk-sektorin ja yrittäjien yhteiskunnallinen merkitys ja rooli avautuivat opiskelijoille. **Potentiaalisten yrittäjien seuloontuminen yrittäjyysopintojen myötä taas auttaa rakentamaan heitä varten omia yrittäjyysopintojen polkuja ja näin tukemaan ja kehittämään heidän orastavia tai jo olemassa olevia liiketoimintasuunnitelmiaan.** Opiskelijat kokevat yrittäjyyskoulutuksen merkityksen osana opintoja tärkeänä. Koulutuksen avulla kaikkien opiskelijoiden tietoisuutta yrittäjyydestä nähdään voitavan lisätä yleisellä tasolla. (Pihkala, 105) Tämä potentiaalisten yrittäjien seulominen on yksi tärkeä asia, jolla Taitokatu-hankkeen avulla rakennetaan aidosti yrittäjiksi aikoville opiskelijoille mahdollisuuksia yrittäjyysopintojen monipuoliseen rakentamiseen koko opiskelun ajan.

Tutkimuksessa opiskelijat arvioivat **yrittäjyyskoulutuksen tuovan epävarmuutta omiin yrittäjyyskykyihin luottamisessa** johtuen asetetuista yrittäjyysopintojen ylimitoitetuista tavoitteista, yrittäjäksi kannustamisen ja siihen liittyvän henkisen tuen puutteesta sekä yrittäjyysopintojen laadusta ja niiden ajoituksesta.

(Pihkala, 105). Ilmeisesti voidaan sanoa, että tieto lisää tuskaa. Tämän olen havainnut myös omissa koulutuksissani. Yrittäjäopiskelijat saattavat säikähtää yrittäjyyteen liittyviä velvollisuuksia sekä suuria kustannuksia. Tämä asettaa aivan erityisen vastuun yrittäjyyttä opettavalle opettajalle. Asioita voidaan opettaa ja opetella monella eri tavalla ja apuna voidaan käyttää toimivia yrittäjiä, joiden omat yrittäjäkokemukset voivat auttaa opettajan vakuutte-
luja paremmin.

Tutkimuksessa tosin ilmeni, että opintojen aikaiset yritys- ja yrittäjäkontaktit eivät ta opiskelijoiden mielestä heidän omiin yrittäjyysaikomuksiinsa. Ne aiheuttavat kuitenkin **myönteistä suhtautumista toimiviin yrittäjiin ja yritystoiminnan kansantaloudellisen merkityksen ymmärtämistä** (Pihkala, 105). Tämäkin on yksi tärkeä tavoite yrittäjäkoulutuksissa. Toisaalta yritys-elämän ja yrittäjien mukana olo koulutuksessa on aivan välttämättöntä, yhteyden todelliseen yritysmaailmaan tulee olla koulutuksissa mukana.

Opiskelijat kaipaavat esimerkkejä yrittäjänä toimivista opettajista nykyistä enemmän. He korostavat myös **opettajakunnan ja muun henkilökunnan nykyistä vahvempaa oman yrittäjyysasenteen merkitystä**. (Pihkala, 105). Opettajien rooli on erityisesti yrittäjyyskoulutuksissa erittäin suuri. Opettajan oma asenne ratkaisee, miten hän asioista kertoo ja hänen omat kokemuksensa välittyvät myös opiskelijoille.

Yrittäjyyden edistäminen koulutuksessa nykyistä paremmin edellyttää opiskelijoiden mukaan yrittäjyysopintojen nykyistä parempaa konkretiaa, niiden vahvempaa kytkemistä omaan ammattialaan sekä yrittäjyysopintojen oikeata jaksottamista ja ajoittamista koko opintojen keston ajalle. (Pihkala, 105)

Kaiken kaikkiaan opiskelijoiden näkemyksissä **korostuu koulutuksen, elinkeinoelämän, yritysten ja yrittäjien yhteistyön kehittämisen merkitys**. Työelämälähtöiset projektit, oppilastyöt ja erilaiset yritysten toimeksiannot koetaan yrittäjyyskoulutuksen kehittämisen välineeksi. Niistä saatavan palautteen merkitystä korostetaan. (Pihkala, 105) Työelämäyhteistyön kehittäminen antaa myös oppilaitoksille uutta näkemystä ja kokemusta ja lisää opintojen mielenkiintoa todellisten käytännön esimerkkien avulla.

Kannustavimpina yrittäjäesimerkkeinä pidetään oman ikäisiä ja samassa vaiheessa opintoja olevia tai samasta oppilaitoksesta valmistuneita yrittäjänuoria, samoin oman oppilaitoksen yritystoimintaa harjoittavat opettajat.

Taulukko (Pihkala ,93.), joka kuvaa miten yrittäjyyteen ”ohjaus” vaikutti tutkimuksen mukaan omiin kykyihin luottamisessa

Taulukko 16. Yrittäjyysinterventioiden merkitys omiin kykyihin luottamisessa

LAUREA	
	ryhtyville oman koulutuslinjan kehittämistä, kaivattiin mahdollisten liikeideoiden tehokkaampaa jalostamista, omaa yrittäjyyttä voitiin harkita
Hoitotulos	Harven kuviteltiin saavan yrittäjyyden kinnästä korkeaa tavoitetasoa yhdistettynä tiukka
Palveluyrittäjyys	Tieto lisännyt itseluottamusta, nyt rohkeammin yrittäjäksi kuin ilman koulutusta, kannustaminen ja henkinen psyykkaus puuttui oman koulutusorganisaation toimesta, ulkopuolelta kylläkin, omaa yritystoimintaa oli käynnistämässä kokonaisuuksina positiivinen suhtautuminen
Markkinointi	Omien kykyjen ja vahvuuksien arviointi jäi liian vähälle, yritykset ja yrittäjät mukaan arviointiin,
Taloushallinto	projektien ja prosessien naimtaa vahvistettava, käynnistämisen kynnys määritetty Tieto tuonut epävarmuutta, yrityshautomotoiminnalla olisi voinut vahvistaa, jo yrittäjäkokenemusta omaavilla lisäsi omaa luottamusta, henkisten voimavarojen vahvistamista tarvitaan, positiivisten

Luottamus omiin kykyihin vaikuttaa siihen, uskooko yksilö tiettyjen tavoitteiden olevan saavutettavissa vai ei (Boyd & Vozikis 1994, 66). Jos yksilöllä on yrittäjyyttä kohtaan positiiviset asenteet, hänen intentionsa on kohonnut ja laukaisevat tekijät ovat vahvemmat kuin yritystoiminnan käynnistämiseen liittyvät esteet, päätös yrityksen perustamisesta toteutuu. (Pihkala, 49)

Kuten taulukosta (Pihkala, 93) ilmenee, koulutus lisäsi uskoa omiin kykyihin juuri palveluyrittäjyyden koulutusohjelmassa ja koski koulutusalaan, jolla tyypillisesti toimitaan yrittäjänä, matkailu- ravitsemus- ja talousalaan.

7. Johtopäätökset

Tällä hetkellä on useissa oppilaitoksissa vastaavia hankkeita ja hyviä käytänteitä kehitellään jatkuvasti. Oma Taitokatu-hankeemme on vain yksi monista ja senkin tuomat uudet tuulet kaipaavat jatkuvaa kehittämistä yhteistyössä yritysten, opettajien ja opiskelijoiden kanssa, yhdistävänä tekijänä kaikille rakentaa oppivia organisaatioita ja yhteisöjä.

Tässä hankkeessa kehitetyt vaihtoehtoiset toimintamallit on hyvin saatu suunniteltua ja sekä asiantuntijalähipäivät että myös verkko-opetusympäristö otetaan opettajien käyttöön syksyllä 2009, kun useiden perustutkintojen uudet opetussuunnitelmatkin astuvat voimaan. Opettajille pidettävä ohjaustilaisuus pidetään lukuvuoden alussa ja aikataulut yms. liitetään muuhun sisäiseen tiedottamiseen heti elokuussa 2009.

Koska yrittäjyyskasvatus ja yrittäjyystietouden lisääminen kaikessa koulutuksessa on tullut tärkeäksi osaksi opetussuunnitelmia, ovat oppilaitokset uuden haasteen edessä. Rajalliset resurssit ja opettajien ammattitaito on otettava huomioon kehitettäessä yrittäjyysopintoja oppilaitoksen sisällä.

Sisäisen yrittäjyyden sisällyttäminen eri alojen koulutukseen vaatii opettajilta uudenlaista osaamista ja ajattelua. Opettajien omien asenteiden on oltava positiivisia yrittäjyyttä ja yritystoimintaa kohtaan, jotta he voivat siirtää tämän asenteen myös oppilaisiinsa. Opettajien oma yrittäjätausta tulee ratkaisevaksi uusia opettajia valittaessa. Todelliset yrittäjyyteen suuntautuvat opiskelijat tulee seuloa joukosta erityisohjaukseen ja heille tulee tarjota mahdollisimman monipuolisesti vaihtoehtoja opetella erilaisia yrittäjälle tärkeitä valmiuksia esim. NY-projektin tai osuuskuntayrittäjyyden kautta.

Kaikella yrittäjyyskoulutuksella tulee olla kuitenkin tavoite: yrittäjyydelle positiivisten asenteiden lisääminen sekä uusien yritysten synnyttäminen. Tähän tavoitteeseen päästään ainoastaan koulutusta kehittämällä, paremmalla suunnittelulla, opettajien positiivisella asenteella sekä työelämän aktiivisemmalla mukanaololla.

8. Lopuksi

Yrittäjyyden vuosikymmen tuo mukanaan paljon haasteita oppilaitoksille, kun sekä EU:n että opetushallituksen ohjeiden ja määräysten mukaisesti joudutaan lisäämään kaikkeen koulutukseen myös yrittäjyysopintoja. Käytännön tasolla se asettaa suuria haasteita rajallisille

resursseille ja tällöin oppilaitokset joutuvat käyttämään aikaa ja hankerahoja kehitellessään erilaisia vaihtoehtoja asian järjestämiseksi.

Omassa oppilaitoksessamme on aina pyritty viemään asioita eteenpäin eikä uusien keinojen tai vaihtoehtoisten opetusmenetelmien käyttöön otossa ole aikailtu. Taitokatu-hankkeemme on juuri osoitus tästä eteenpäin pyrkivästä ennakkoluulottomasta kehittämistyöstä, josta oma kehittämishankkeeni on vain pieni osa.

LÄHTEET:

Kirjallisuus:

Huuskonen, V. 1998, Sisäinen yrittäjyys. Taloudellinen tiedotustoimisto, työministeriö, ESR, yrittäjyysvuosikymmen

Jussi Pihkala

Ammattikorkeakoulutuksen aikaiset yrittäjyysintentioiden muutokset

Opetusministeriön julkaisuja 2008:1

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm01.pdf?lang=fi>

Verkojulkaisut

Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat, Julkaisusarja Opetusministeriön julkaisuja 2009:7 Julkaistu 2009 , Yliopistopaino, Julkaisija Opetusministeriö Viitattu 20.4.2009

ISBN 978-952-485-678-2, 978-952-485-679-9 (PDF)

ISSN 1458-8110 (Painettu) 1797-9501 (Verkojulkaisu)

Euroopan yhteisöjen komissio, Yritystoimintajulkaisu, Vihreä kirja, Yrittäjyys Euroopassa KOM(2002) 654, tammikuu 2003; **Vihreä kirja - Yrittäjyys Euroopassa** PDF [235KB]

Tiivistelmät lainsäädännöstä, Kasvu ja työllisyys, Yritysympäristö Eropä, Tiivistelmät lainsäädännöstä, Yrittäjyyden edistämistä koskeva toiminta 1.9.2007, Viitattu 20.4.2009,

<http://europa.eu/scadplus/leg/fi/lvb/n26043.htm>, Euroopan unionin toiminta,

EU:n komissio/Pienyrityksiä koskeva eurooppalainen peruskirja: Viitattu 14.4.2009

http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/charter/index_en.htm

Euroopan komissio: Yritystoiminta ja teollisuus, Poliitikat, Euroopan pk-yritysviikko, Mikä on pk-yritysviikko? 16.1.2009, Viitattu 14.4.2009, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/entrepreneurship/sme-week/about/index_fi.htm

Yrittäjyyskasvatus huomioitava kaikessa koulutuksessa, tiedote, Opetushallitus 27-03-2009 Viitattu 14.4.2009

<http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2009/03/Yrittajyyskasvatus.htm>

Jukkapekka Suutarinen

Yrittäjyys ja PK-asiat, EK:n PK-ohjelma 2010, 1.3.2008 Viitattu 14.4.2009

http://www.hpl.fi/www/fi/yrittajyys_ja_pk/pk_ohjelma/index.php,

Vipuvoimaa EU:lta 2007 – 2013, Millaisia hankkeita EU tukee? Viitattu 21.4.2009

http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/fi/01_rakennerahastotoiminta/02_eu_tukee/index.jsp

Eurooppakomissio, Yritystoiminta ja teollisuus, PK-yritysportaali, Yrittäjyyteen kannustaminen Verko sivusto: Viitattu 21.4.2009 http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/training_en.htm

Pirkanmaan Yrittäjät, 10.10.2008 hallituksen julkilausuma, Viitattu 21.4.2009
<http://www.pirkanmaanyrittajat.fi/?x20078=1657613>

YTY - Yhdessä Tehdään Yrityksiä , Viitattu 12.5.2009, www.nuoriyrittaja.fi/ny

Sisäinen yrittäjyys, Kyösti Posti, Viitattu 12.5.2009
yki.token.fi/yki_nof2/Info/projekti/yritt_jyys/body_yritt_jyys.htm - 16k -/ Yrittäjyys

www.pao.fi/taitokatu

LIITE

Yrittäjyyskasvatuksen opinnot yhdistettynä työssä oppimiseen ja moodleen, voidaan räätälöidä suoritettavaksi yhden lukuvuoden aikana

